

“Normalment no es fa bona literatura amb el tema dels fills disminuïts”

Cristovão Tezza (Lages, Brasil, 1952) és l'autor de la novel·la *O filho eterno*, que el Club Editor ha traduït amb el títol *El fill etern*. Hi parla d'un fet que va patir, ara fa trenta anys, el naixement d'un fill amb síndrome de Down.

—La redacció de la novel·la va ser un acte dolorós o una catarsi? Vàreu patir o us vàreu treure un pes del damunt?

—Ni una cosa ni l'altra. Va ser un llibre escrit en fred, quan el problema ja no existia, quan ja havíem assumit el cas. El problema amb què em vaig trobar era únicament literari: de donar compte, a través de la literatura, d'un tema molt perillós, per la càrrega sentimental que comporta, i pels clixés, els llocs comuns. Normalment no es fa bona literatura amb un tema així. Durant vint anys vaig intentar parlar-ne. La clau va ser la ficcionalització: en concret, la transformació del personatge del pare en tercera persona.

—Allunyar-lo de l'autor.

—Justa. Allunyar-lo de mi mateix. D'aquesta manera em vaig sentir lliure per a tractar el tema amb prou fredor i crueltat. I el llibre va guanyar una lògica interna, amb això. Va començar a caminar bo i sol.

—Però un cop creat aquest pare de ficció, us heu posat dins la seva pell.

—Sí. La relació és de proximitat i de distància, entre narrador i personatge, un vaivé. Aquesta és la marca estilística del llibre. El narrador entra en el cap del personatge, però sempre deixa un peu a fora.

—El fill no canvia. Per tant, volíeu explicar com el fill canvia el pare, no?

—Sí. El llibre fa això, però no hi havia pensat a l'hora de començar a escriure'l. No tenia cap objectiu previ, cap apriorisme. Només volia enfrontar-me al tema intuïtivament, de manera innocent. I només per la meva maduresa d'escriptor, en aquest punt de la vida, vaig evitar de perdre'm.

—Vàreu reflexionar molt sobre el paper que havia de tenir la mare, pràcticament absent del llibre, sense veu ni protagonisme?

—Aquesta va ser una qüestió important. Vaig pensar-hi

TINA BAGUÉ

Cristovão Tezza ha visitat Barcelona arran de la traducció de la seva novel·la *El fill etern*, publicada pel Club Editor.

molt, sí. He adoptat la solució que dieu per dues raons. Si hi hagués introduït la dona, el llibre hauria perdut intensitat narrativa, ara concentrada en la relació del pare amb el fill. I en segon lloc ho he fet per protegir la intimitat de la meva dona. No hauria pogut tenir amb la dona la llibertat narrativa que tinc amb mi mateix.

—L'altra qüestió a decidir és el final. Com trobar un final a una cosa que no en té. Acabeu amb una conversa entre pare i fill sobre el futbol, una de les poques coses que pot permetre una conversa d'igual a igual.

—El final em va costar, sí. No sabia com acabar. I quan el futbol va entrar en un moment important al llibre, vaig veure que aquest seria el final.

—I a més fa que s'acabi amb un diàleg que no s'allunya gaire del que qualsevol pare pot establir amb un fill.

—És veritat. No hi havia pensat.

—Quan neix el fill, el pare no

té una situació estable a la vida, viu de la dona, i mira amb distància les obligacions familiars. Això és autobiogràfic o ho heu fet així per accentuar el xoc entre un pare despreocupat i un pare que de cop i volta ha de preocupar-se per un fill desvalgut?

—Una mica perquè aquesta va ser la meva realitat, potser no tan marcada. La inseguretat del personatge, tot i ser una persona optimista, accentua l'impacte del naixement. La seva mirada prèvia sobre el part, sobre el fet d'esdevenir pare, és freda i distant i per això el xoc que li produeix descobrir que el fill té la síndrome de Down és més fort. Finalment, el fet de no treballar també l'obliga a estar més pel fill. No té l'excusa de la feina.

—Vàreu interessar-vos per la vida de pares amb situacions similars?

—Mai. Vaig allunyar-me'n. Tampoc no vaig formar part de cap associació. I a l'hora d'escriure el llibre no volia tractar del tema des del punt de vista social ni pedagògic. El llibre no és cap manual, és una experiència estrictament literària. Un pare que acabava de tenir un fill com el meu em va demanar si podia llegir el llibre i li vaig dir que no, que s'esperés uns quants anys, perquè és una reflexió posterior.

Lluís Bonada